

FÓRUM ARCHIVÁROV

č. 1. roč. 2. január 1991

Zo zasadnutia Vedeckej archívnej rady

Štvrté, posledné zasadnutie Vedeckej archívnej rady v roku 1990, sa konalo 18. decembra. Na programe rokovania boli správy z činnosti pracovných komisií VAR, Program zabezpečenia činnosti štátnych okresných archívov v SR po roku 1990, ustanovenie Slovenskej skartačnej komisie a návrh evidencie kodexových väzieb v štátnych archívoch.

Pracovné komisie, ktoré boli ustanovené na druhom zasadnutí VAR, až na jednu začali svoju činnosť a výsledky svojej práce prezentovali na prítomnom zasadnutí. Komisia na prípravu nového zákona o archívniectve požiadala všetky štátne archívy a archívy organizácií osobitného významu v SR, ako aj Spoločnosť slovenských archivarov o písomné podnety a námety ku koncepcii budúcej právnej normy o archívniectve. Žiaľ, k určenému termínu došlo len veľmi málo odpovedí. V januári 1991 komisia pripraví podklady na návrh novelizácie zákona SNR č. 149/1975 Zb. o archívniectve a hneď na to začne pracovať na príprave zásad novej právnej úpravy archívniectva, ktorá by sa koncepčne odlišovala od doteraz platného zákona. Komisia pre výchovu a vzdelanie archivarov zatiaľ nezačala svoju činnosť, preto v rámci prítomného zasadnutia VAR jej členovia navrhli a zvolili predsedu v osobe PhDr. Elemíra Rákoša, CSc. O príprave reformy vysokoškolského štúdia archívniectva informoval VAR prof. PhDr. Jozef Novák, DrSc. Komisia na úpravu odmeňovania pracovníkov štátnych archívov pripravila pre VAR kompletný elaborát na úpravu systému odmeňovania v štátnych archívoch. Návrh na úpravu sa týka vedecko-výskumných pracovníkov, odborných pracovníkov, hospodársko-správnych pracovníkov

a je vypracovaný vo dvoch alternatívach: v rámci nomenklatúry pracovníkov štátnej správy a v podobe novelizovanej nomenklatúry základných funkcií a mzdových taríf ^{pracovníkov} štátnych ústredných a štátnych oblastných archívov, ktorá by samozrejme platila na pracovníkov všetkých typov štátnych archívov. Tento materiál bude východiskom pre pracovné rokovania odboru archívnictva /a ďalších zainteresovaných odborov MV SR/ na Ministerstve práce a sociálnych vecí SR. /V súčasnosti sa už rokovania začali - pozn. autora./ Komisia pre aplikovanie výpočtovej techniky v archívnictve má závery zo svojho pracovného stretnutia zamerané na koordinovanie využívania výpočtovej techniky v štátnych archívoch s cieľom budovania prepojenej siete v SR.

Program zabezpečenia činnosti štátnych okresných archívov v SR po roku 1990 /zahrňuje aj AMB a AMK/ je obdobným materiálom, ako bol Program zabezpečenia činnosti štátnych ústredných a štátnych oblastných archívov v SR po roku 1990, ktorý bol prerokovaný na treťom zasadnutí VAR. Program je rozdelený do dvoch kapitol: Priestorové otázky a materiálno-technické vybavenie, Personálne otázky a systemizácia. Obidva spomínané programy budú predložené ako jeden celok "Program zabezpečenia činnosti štátnych archívov v SR po roku 1990" na februárové /1991/ rokovanie Kolegia ministra vnútra SR pre civilnosprávny úsek.

Správa o ustanovení Slovenskej skartačnej komisie bola pre určité nejasnosti v jej koncepcii na návrh odboru archívnictva preložená na ďalšie zasadnutie VAR.

Návrh na evidenciu kodexových väzieb v štátnych archívoch v SR predložil predseda VAR na podnet zo sympózia "Paleografia, epigrafia a kodikológia dnes". Evidencia sa vykoná vo forme základného súpisu na úrovni archívov a archívnych fondov, vrátane názvu knihy, jej signatúry, rozmerov a počtu listov.

V rámci rozličného sa ešte prerokovala problematika kultúrnych a národných kultúrnych pamiatok /VAR odporúča, aby sa v novelizovanej podobe zákona o archívnictve a ani v budúcej právnej úprave archívnictva už nepočítalo s inštitútom KP a NKP v oblasti archívnictva/, ako aj infor-

mácia o projekte výskumnej úlohy ÚHV SAV k Slovensko-nemeckým vzťahom v období 2. svetovej vojny a s tým spojená otázka prístupnosti archívnych fondov.

Mária Stieberová

Prijatie delegácie archivárov ministrom vnútra SR

Dňa 9. januára 1991 prijal minister vnútra Slovenskej republiky pán Ing. Ladislav P i t t n e r, CSc. predstaviteľov slovenského archívництва. Prítomný bol aj jeho námestník pán Ing. Peter B e r - č í k, ktorý predstavil ministrovi prítomných hostí a naznačil cieľ stretnutia. Išlo o prvé pracovné stretnutie s cieľom oboznámiť ministra vnútra s aktuálnymi úlohami slovenského archívництва v roku 1991, ako aj s dlhodobými zámermi.

PhDr. Peter K a r t o u s, CSc., riaditeľ Odboru archívництва MV SR informoval ministra o najdôležitejších úlohách archívництва v kontexte na prehľbujúci sa demokratizačný proces v našej spoločnosti, zmeny v štátnej správe a samospráve a ekonomickú transformáciu. Hovoril o nevyhnutnosti ďalšieho riešenia systemizačných, sociálnych, priestorových a materiálno-technických potrieb štátnych archívov na Slovensku, o príprave nového zákona o archívnictve i o konkrétnych výsledkoch v nadväzovaní spolupráce so zahraničnými partnermi.

PhDr. Richard M a r s i n a, DrSc., predseda Vedeckej archívnej rady hovoril o poslaní a úlohách rady, ako poradného orgánu ministra vnútra, o jej vzťahoch k riadiacemu orgánu archívництва pri zabezpečovaní úloh rozvoja slovenského archívництва. Osobitne zdôraznil potrebu zabezpečiť prínvrátenie archívnych dokumentov z Maďarskej republiky. Dotkol sa aj potreby legislatívne a organizačne sa pripraviť na vznik komunálnych archívov na Slovensku.

PhDr. Elemír R á k o š, CSc., predseda Spoločnosti slovenských archivárov oboznámil pána ministra s poslaním a úlohami spoločnosti; zdôraznil jej spoločenské a stavovské funkcie. Poukázal na nevyhnutnosť riešenia pálčivých sociálnych otázok archivárov.

PhDr. Juraj S p i r i t z a, vedúci oddelenia Odboru archívniectva MV SR informoval ministra o preberaní archívnych dokumentov od rôznych vlastníkov i viaznucom prinesvrátení archívnych fondov slovenskej proveniencie z federálnych ministerstiev Štátnemu ústrednému archívu Slovenskej republiky.

Po diskusii k nastoženým i ďalším otázkam, ktoré sú v centre pozornosti rezortu i samotného archívniectva ubezpečil pán minister prítomných zástupcov o svojej podpore a o ochote i osobne pomôcť riešiť problémy i úlohy archívniectva na Slovensku.

Peter Kartous

Štátne okresné archívy v SR v novej štruktúre orgánov miestnej štátnej správy

Súčasnú premenu organizačných štruktúr v ekonomike a štátnej správe sa výrazne dotýkajú aj slovenského archívniectva. Predovšetkým Archívu hl. mesta SR Bratislavy, Archívu mesta Košíc a štátnych okresných archívov, ktoré sa na základe Zákona SNR o organizácii miestnej štátnej správy a Zákona o prechode zriaďovateľskej alebo zakladateľskej funkcie NV na obce, ústredné orgány štátnej správy a orgány miestnej štátnej správy stávajú odbornými zariadeniami okresných úradov. Toto nové organizačné zaradenie AMB, AMK a štátnych okresných archívov sa odzrkadľuje v rade predpisov upravujúcich nielen vnútornú organizáciu okresných úradov, ale aj ich vzťah k samotným archívom. Podarilo sa v nich fixovať zásadu, že AMB, AMK a štátne okresné archívy sú podriadené priamo prednostovi OÚ, ktorý ich činnosť zabezpečuje /v zmysle zákona o archívniectve a Úpravy MV SSR č. 17/1977 Ú. v./ prostredníctvom sekretariátu a príslušných referátov. V praxi to znamená, že napr. úsek personalistiky bude na základe návrhov riaditeľov zabezpečovať všetky povinnosti úradu vyplývajúce z tejto problematiky, úsek technicko-ekonomickej prevádzky úlohy súvisiace s finančným rozpočtom a mzdami, atď.. Uvedené vzťahy archívov k jednotlivým organizačným útvarom OÚ a k referátom sa premietnú do organizačných poriadkov archívov, ktoré sa vydajú v priebehu 1. polroka 1991 na základe vzorového organizačného poriadku /pripraví sa v priebehu februára, marca t. r./.

Organizačný kvas v miestnej štátnej správe motivoval aj ďalšie opatrenia Odboru archívnictva MV SR koncom roka 1990 a začiatkom roka 1991. Mali zabezpečiť, aby sa zachovala súčasná systemizácia AMB, AMK a štátnych okresných archívov /podarilo sa, okresné archívy prechádzajú do OÚ s 232 pracovnými miestami/ a aj personálna kontinuita, čo vyjadruje aj list riaditeľa odboru adresovaný prednostom okresných úradov, aby pracovníci archívov prešli do okresných archívov zriadených nimi en bloc. V súčasnosti sa podnikajú kroky na zabezpečenie jednotného prechodu pracovníkov štátnych okresných archívov na odmeňovanie podľa nomenklatúry funkcií a mzdových taríf, ktorá bude platiť pre pracovníkov miestnej štátnej správy /zatiaľ má podobu návrhu/. Jej prijatie a prijatie návrhu na transformovanie jednotlivých funkcií platných v štátnych okresných archívoch k funkciám v miestnej štátnej správe by znamenalo podstatný pokrok v odmeňovaní okresných archívárov.

PhDr. Eliáš S l o b o d a

Návšteva vo Viedni

Začiatkom novembra m.r. sme sa my, pracovníci archívov z celého Slovenska zúčastnili na jednodňovej exkurzii v Rakúskom štátnom archíve.

Po krátkej, asi hodinovej ceste z Bratislavy zastal náš autobus pred vchodom novej modernej budovy archívu na Nottendorfergasse č. 2. Našu skupinu, vedenú dr. Klačkom privítali v prijímacej miestnosti pracovníci archívu - dr. Mikoletzky a dr. Steiner. Prvý nás v krátkom úvode oboznámil s vlastnou stavbou archívu, štruktúrou delenia. Vyplývalo z toho, že archív v sebe zahrňuje 5 rôznych archívov, pričom v novej budove sa t.č. nachádzajú len fondy dvoch z nich.

V študovni - veľmi moderne a účelne zariadenej pre vyše stovku bádateľov - nás zaujali stoly s vlastným osvetlením i s odhlučnenými oddeleniami pre písacie i čítacie stroje. Bábateľňu však v súčasnosti využíva len 20-30 bádateľov denne. Pre domácich sú prístupné len materiály staršie ako 30 rokov, a to po vyplnení a úradnom schválení žiadanky o štúdium, ktorá je pomerne podrobná. Pre zahraničie vek dokumentov určených na štúdium je určený recipročne medzištátnou dohodou.

V reštaurátorských dielňach, veľkých presvetlených miestnostiach, zaujal pohľad na prácu prístroja (juhoslovanského pôvodu), ktorý pri teplote 120°C spevňoval viaceré listy formátu A₄.

V budove, ktorá má 4 poschodia pod a 5 nad zemou sme sa pomocou priestorných výťahov dostali i do podzemných krytov CO pre 2 500 osôb. Dr. Steiner, vedúci oddelenia nazývaného Archív republiky, nás zaviedol do vlastných depotov. (Vstup bol možný len po vsunutí špeciálnej kódovej kartičky do prístroja umiestneného na dverách do depotu). Tu sme uvideli komplaktné, ľahko ovládateľné, ale i statické regále, ktoré poznáme z väčšiny našich pracovísk. Prezreli sme si i fotooddelenie, kde používajú o.i. 35 mm mikrofiše.

Od dr. Mikoletzského sme sa dozvedeli, že v archíve pracujú štyri skupiny pracovníkov. A skupina sú vysokoškooláci, B skupina stredoškooláci s maturitou a C a D skupiny sú nižší pracovníci; pracovníci skupín A,B majú - a to každý - vlastnú pracovňu a teraz, keďže archív ešte nie je personálne, materiálne ani technicky plne obsadený, majú i ostatní pracovníci svoje kancelárie ...

Na záver exkurzie nás prijal pri malom občerstvení generálny riaditeľ Rakúskeho štátneho archívu dr. Pebal, ktorý odpovedal na naše otázky. Zaujímal sa a osobne podporil myšlienku užších vzájomných kontaktov, či už medzi odbornými pracovníkmi-archivármi, alebo konzervátormi a to formou kratších recipročných študijných pobytov.

Druhú časť pobytu vo Viedni sme využili každý po svojom. Či už prechádzkou po obchodnej Kärtner, či honosnej Ringstrasse, alebo návštevou historických a kultúrnych pamätihodností.

Daniel K u z m í k

Návšteva v Bavorskom štátnom archíve

Dňa 14. decembra minulého roku uskutočnili pracovníci ŠÚA SR jednodňovú exkurziu do hlavného mesta Bavorska - Mníchova. Pri tejto príležitosti časť účastníkov zájazdu navštívila Bavorský štátny archív.

Archív sa nachádza v klasicistickej budove bývalého Bavorského ministerstva vojny, postavenej v 60. rokoch minulého storočia. Táto bola na konci 2. svetovej vojny značne zničená, ale v 60. rokoch opäť od základov postavená ako účelová stavba a zariadená pre potreby archívu.

V archíve nás prijal generálny riaditeľ dr. Jaroschka a pri malom občerstvení nás zoznámil s organizáciou archívov v Bavorsku. Spravuje ich Generálne riaditeľstvo štátnych archívov spolkovéj krajiny Bavorsko. Na nižšom stupni sú Bezirksarchivy a Kreisarchivy. Prvé zodpovedajú našim oblastným a druhé okresným archívom. Okrem štátnych existujú i rôzne archívy súkromné, osôb, spolkov, organizácií, komunálne archívy a i. Dozvedeli sme sa, že všetky archívy v Bavorsku spravujú okolo 240 km archiválií, pričom tunajší archív z tohto množstva ochraňuje 40 km, ako i zbierku 400.000 listín spred 18. storočia. V roku 1803 boli zrušené v Bavorsku kláštory a ich písomnosti i listiny prevzali do svojej správy štátne archívy.

Dr. Jaroschka nás zoznámil aj so súčasnými problémami archívniectva akými je napr. problematika úradnej ochrany osobných údajov, resp. ochrany osoby. Na využitie týchto údajov, uložených v archívoch je potrebné zákonne stanoviť kedy a ako sa tieto údaje môžu zverejniť. No ani najnovší archívny zákon tento problém nerieši.

Potom sme si so záujmom prezreli študovňu, časť priestraných skladov, v ktorých bola uložená zbierka listín. Všetkých

nás prekvapila čistota. So svojou prácou a podmienkami nás oboznámili miestni reštaurátori. Bolo tu veľa tém a námetov na vzájomnú diskusiu. Žiaľ, po dvoch hodinách sme sa museli s archívom a jeho príjemným riaditeľom rozlúčiť, lebo čas bol neúprosný a autobus nás už čakal. Poobede sme sa rozišli po meste. Niektorí za nákupmi v predvianočnom meste, niektorí za kultúrnymi pamiatkami, ktorých tiež bolo neúrekom. Večer, značne zmorení sme nasadli do našej Karosy a na druhý deň ráno sme už opať stáli v centre Bratislavy. Mnohí nevyspatí, ale spokojní z výletu, ktorý aspoň podľa vyjadrenia účastníkov - stál za to!

PhDr. D. Kuzmík

ZVT spolupracuje so svetom

Archív v počítači

Brno (NO - Martin Úradníček) - Nečakaný úspech zaznamenali na tohtoročnom Medzinárodnom strojárskom veľtrhu v Brne Závody výpočtovej techniky Banská Bystrica. Desiatky odborníkov už prejavili záujem o nové typy personálnych počítačov s označením PC ZVT.

Základné súčiastky dovážajú z Tchajvanu, kompletácia a dizajn zostáva na pracovníkov ZVT. Perspektívne zameranie tohto podniku, ktorý má vážne problémy s výrobným programom, naznačujú aj ďalšie exponáty. Je to napríklad zavlažovací automat Hobby rain, vyrobený v spolupráci so západonemeckou firmou Staudinger, alebo tzv. Computer archív systém, do ktorého možno uložiť desaťtisíce kópií starých kníh a ďalších archívnych dokumentov. Je

zaujímavé, že klient nemusí pri vyhľadávaní spisov poznať konkrétne údaje, stačí, ak uvedie približný letopočet, alebo iný orientačný znak. Ostatné už zariadi automatizovaný systém. Všetky informácie sú uložené na optických diskoch, ktoré si aj po mnohých rokoch zachovávajú „čerstvú pamäť“ a na rozdiel od magnetického záznamu nepodliehajú zubu času.

na obchode, 22.9.90

Redakcia v Štátnom ústrednom archíve Slovenskej republiky
v Bratislave - Jozef Hanus, František Bokes, Peter Magura.
Vychádza 10-krát ročne. Náklad 90 ks.